

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/4400-2

11. desember 2025

Dokument 8:52 S (2025-2026) Representantforslag om bedre tjenester for innbyggerne gjennom mindre statlig detaljstyring

Jeg viser til representantforslag 52 S (2025–2026) fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Erna Solberg, Tage Pettersen, Kari Sofie Bjørnsen, Erlend Larsen og Nicolai Astrup om bedre tjenester for innbyggerne gjennom mindre statlig detaljstyring.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at statlig detaljstyring går ut over kommunenes og fylkeskommunens handlingsrom og muligheten til å prioritere og levere tjenester tilpasset innbyggernes behov. For at kommunesektoren skal kunne fortsette å levere gode tjenester i en situasjon med økende knapphet på arbeidskraft og store demografiske endringer som krever omstilling av tjenestetilbudet, må vi se på hvordan det statlige styringstrykket kan reduseres for å gi kommuner og fylkeskommuner økt handlingsrom.

Det er også bakgrunnen for at regjeringen i mai i år satte ned en kommisjon som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Kommisjonen skal også vurdere og foreslå tiltak om andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning i kommuner og fylkeskommuner. Den første rapporten fra kommisjonen skal komme like etter nyttår, mens den andre rapporten skal komme senere i 2026.

Regjeringen vil redusere det statlige styringstrykket på kommunesektoren. Flere av forslagene fra forslagsstillerne er en naturlig del av regjeringens arbeid med dette, og vi har allerede gjennomført eller er i gang med flere av tiltakene som foreslås. Jeg vil likevel generelt advare mot å gjøre vedtak om konkrete tiltak før vi ser hva kommunekommisjonen foreslår. En offentlig høring av rapporten er også viktig for å gi et godt kunnskapsgrunnlag.

Planlagte endringer i statlige rammebetingelser for kommunesektoren i kommende års statsbudsjett varsles i de årlige kommuneproposisjonene til Stortinget. Regjeringen vil vurdere forslagene fra kommisjonen og oppfølgingen av dem når de foreligger.

Vurdering av de enkelte forslagene:

1. Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket for investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem.

Investeringstilskuddet for heldøgns omsorgsboliger ligger under Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), og jeg har innhentet vurdering fra HOD.

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026 er det redegjort for flere forenklinger i investeringstilskuddet for heldøgns omsorgsboliger. Den differensierte satsen knyttet til lokalt produksjonskjøkken foreslås avvirket og bindingstiden knyttet til tilskuddet foreslås redusert fra 30 til 20 år. Den etablerte eldreboligalliansen vil også kunne bidra til ytterligere forbedringer og peke på videre forenklinger. Regjeringen vil komme tilbake til eventuelle endringer i statsbudsjettet for 2027.

2. Stortinget ber regjeringen gjøre bemanningsnormene i kommunesektoren mer fleksible.

Kommunekommisjonen skal bl.a. foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Å se på bemanningsnormer vil være en naturlig del av kommisjonens arbeid. Jeg ser fram til å motta forslagene fra kommisjonen.

3. Stortinget ber regjeringen redusere antall øremerkede og søknadsbaserte ordninger i kommunesektoren kraftig.

Det kommunale selvstyret gir rom for skreddersydde løsninger tilpasset lokale forutsetninger og behov. Derfor er hovedprinsippet for finansiering av kommunesektoren rammefinansiering. De øremerkede tilskuddene utgjør om lag 5 pst. av kommunesektorens samlede inntekter. En betydelig del av dette består av tilskuddet til ressurskrevende tjenester under Kommunal- og distriktsdepartementet, der bevilgningen utgjør om lag 14,3 mrd. kroner i forslaget til statsbudsjettet for 2026.

Regjeringen vil vurdere å redusere omfanget av øremerkede tilskudd for å redusere det statlige styringstrykket. Den første rapporten fra kommunekommisjonen vil være en viktig del av kunnskapsgrunnlaget i den forbindelse.

Som en følge av avtalen på Stortinget om 2026-budsjettet blir det innlemmet øremerkede tilskudd som totalt utgjør om lag 1,3 mrd. kroner i rammetilskuddet i 2026. I tillegg kommer tilskuddet til fylkeskommunene for å finansiere fullføringsretten i videregående opplæring på 320 mill. kroner, som regjeringen foreslo å innlemme i sitt budsjettforslag.

4. Stortinget ber regjeringen heve terskelen for når kommuner må rapportere på søknadsbaserte midler, til minst én mill. kroner og vurdere å erstatte allmenne

Beløpsgrensen for når staten som hovedregel ikke skal kreve rapportering for øremerkede tilskudd til kommunesektoren følger av regelverket for økonomistyring i staten, som ligger under Finansdepartementet (FIN). Jeg har derfor innhentet innspill fra FIN til vurderingen av forslaget.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for forenklinger for kommunesektoren og redusere byråkrati, både hos stat og kommune. Beløpsgrensen for når kommuner og fylkeskommuner som hovedregel ikke skal rapportere på øremerkede tilskudd framgår av bestemmelser om økonomistyring i staten.

Finansdepartementet fastsatte 5. desember 2025 en heving av beløpsgrensen for unntak for rapportering fra 100 000 kroner til 1 mill. kroner. På den måten legges det til rette for mindre byråkrati i kommunene, og for at tid som har blitt brukt på rapportering, nå kan brukes på andre oppgaver. Endringen skal tre i kraft 1. januar 2026.

Forvaltningen kan fortsatt unntaksvis be om rapportering for beløp under grensen dersom det vurderes som nødvendig. Finansdepartementet vil etter noe tid vurdere om det er indikasjoner på at hevingen av beløpsgrensen har hatt utilsiktede konsekvenser.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at statsforvalteren og andre statlige myndigheter bruker mer tid på veiledning og mindre på tilsyn, for å øke kvaliteten på tjenestene.

Kommunal- og distriktsdepartementet rapporterer til Stortinget hvert fjerde år om utviklingstrekkene ved det statlige tilsynet med kommunesektoren, og mål og tiltak for tilsynet. Stortinget fikk en slik redegjørelse i Prop. 142 S (2024–2025)

Kommuneproposisjonen 2026. Her er det slått fast at målene om at statlige tilsyn med kommunene skal være koordinerte og effektive og at omfanget totalt sett over tid ikke skal øke, videreføres.

Kommunal- og distriktsdepartementet vil fremover fortsette å jobbe med de initiativene og strukturene som allerede er satt i gang for å nå de nevnte målene. Departementet vil blant annet legge til rette for erfaringsutveksling og dialog mellom tilsynsmyndigheter og kommunesektoren om statlig tilsyn som virkemiddel, herunder hvordan tilsyn, faglig støtte og veiledning kan kombineres på nye måter.

Tilsynsmyndighetene har ulike mandat og ulik grad av faglig uavhengighet. Det vil være opp til den enkelte tilsynsmyndighet å gjøre vurderinger av risiko og kostnad/nytte, og basert på dette vurdere hvilke virkemidler som er best egnet i oppfølgingen av den enkelte kommune.

6. Stortinget ber regjeringen redusere statsforvalterens mulighet til å fremme innsigelse på lokale planer som ikke har nasjonal betydning, og vektlegge lokale vedtak i innsigelsesbehandlingen.

Regjeringen har tatt grep for å bedre praktiseringen av innsigelsesordningen. Gjennom innsigelsesprosjektet vil departementet se nærmere på hvordan ordningen praktiseres på tvers av fylkesgrensene, og om det er overlappende innsigelseskompetanse mellom ulike statlige sektormyndigheter. Jeg vil ha god dialog med statsforvalterne i dette arbeidet, og jeg vil signalisere tydelig at jeg forventer de skal prioritere å komme tidligere inn i planprosesser og bidra til dialog om løsninger. Sammen med andre departementer vil jeg se nærmere på føringene for bruk av innsigelser, og jeg vil vurdere om det er grunnlag for å heve terskelen for innsigelser.

7. Stortinget ber regjeringen forsterke incentivene til å legge til rette for større og mer robuste kommuner.

Regjeringen er positiv til kommuner som ønsker å slå seg sammen med en eller flere nabokommuner for å løse utfordringene de står overfor, og mener at større kommuner i de aller fleste tilfeller vil kunne bidra til å løse utfordringer med mangel på kapasitet og kompetanse.

Kommunal- og distriktsdepartementet har tilgjengelig gode og forutsigbare økonomiske virkemidler for kommuner som vurderer kommunesammenslåing. Departementet kan gi støtte til utredning for kommuner som ønsker å utrede sammenslåing, og til kommuner som utarbeider informasjon og gjennomfører innbyggerhøring om sammenslåing. I tillegg får sammenslåtte kommuner inndelingstilskudd som kompenserer for bortfall av basistilskudd og en eventuell netto nedgang i distriktstilskudd som følge av sammenslåingen. Den nye kommunen får fullt inndelingstilskudd i 15 år, før det deretter trappes gradvis ned over fem år.

Departementet vurderer fortløpende om det er behov for ytterligere insentiver for å legge til rette for gode lokale prosesser.

8. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at flere kommuner kan gjennomføre forsøk med nye måter å løse sine oppgaver på etter forsøks-/frikommuneprinsippet.

9. Stortinget ber regjeringen iverksette flere og mer innovative forsøk med nye måter å løse velferdstjenester i kommunene på og sørge for at også staten kan delta i forsøkene.

Våren 2023 inviterte regjeringen kommuner og fylkeskommuner til å søke om forsøk, og dermed bli såkalte forsøkskommuner. Det kom totalt 87 søknader fra 77 kommuner og 3 fylkeskommuner. 12 søknader ble valgt ut med mål om å bli konkrete forsøk. Til nå er 6 forsøk godkjent (ett forsøk er senere trukket). Det er flere grunner til at ikke flere søknader ble valgt ut, se omtale i Prop. 102 S (2023–2024) *Kommuneproposisjonen 2025*, kap. 5.1. Vi har en egen lov om forsøk i offentlig forvaltning (forsøksloven), i tillegg til forsøkshjemler i flere sektorlover, som til enhver tid gjelder. Jeg mener derfor at alt ligger til rette for at kommuner og fylkeskommuner når som helst kan søke om forsøk der det er behov for bruk av forsøkshjemplene i forvaltningen. Alle søknader om forsøk etter forsøksloven blir vurdert i

samråd med det aktuelle fagdepartementet på forsøksområdet. Søknader om forsøk som krever hjemmel i forsøkshjemlene i sektorlovene, behandles og godkjennes av det aktuelle fagdepartementet.

10. Stortinget ber regjeringen gjennomgå statlige føringer for hvordan de kommunale tjenestene skal leveres, med mål om mindre statlig detaljstyring og større handlingsrom til å tilpasse tjenestene til det innbyggerne i den enkelte kommunen eller det enkelte fylket har behov for.

Regjeringen vil redusere det statlige styringstrykket for å gi kommunesektoren økt handlingsrom. Rapportene fra kommunekommisjonen vil være en viktig del av kunnskapsgrunnlaget i den forbindelse. Det følger av kommuneloven § 2-2 at det kommunale og fylkeskommunale selvstyret ikke bør begrenses mer enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale mål.

11. Stortinget ber regjeringen sørge for flere digitale fellesløsninger for kommunesektoren som reduserer behovet for at hver kommune finner sin egen løsning.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) har overordnet ansvar for digitaliseringspolitikken, og jeg har innhentet vurderinger fra DFD.

Regjeringen er opptatt av at bruken av digitale fellesløsninger i offentlig sektor økes. Statlige fellesløsninger skal dekke nasjonale behov, derfor er det viktig at løsningene også tilrettelegges for kommunale behov. Kommunesektorens organisasjon (KS) er i dialogen med regjeringen tydelige på at kommunal sektor tar i bruk digitale fellesløsninger når de dekker deres behov. Regjeringen vil vurdere virkemidler for økt bruk av digitale fellesløsninger i offentlig sektor i samarbeid med KS.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet erfarer at kommunal sektors behov på digitaliseringsområdet best ivaretas gjennom samordning innenfor kommunal sektor. KS har fått dette samordningsansvaret fra kommunene og fylkeskommunene, og regjeringen forholder seg til dette. KS er derfor regjeringens viktigste samarbeidspartner for digitaliseringen i offentlig sektor, jf. nasjonal digitaliseringsstrategi.

KS har etablert KS Digital, som utvikler, drifter og forvalter digitale fellesløsninger og tjenester som i hovedsak benyttes av kommuner og fylkeskommuner. Enkelte løsninger benyttes også av statlige virksomheter. KS Digital har et tett samarbeid med en rekke statlige aktører om digitalisering, herunder om bruk av statlige fellesløsninger. KS Digital ivaretar også dialog med leverandørene av teknologi og fagsystemer til kommunal sektor.

Kommunene er på forskjellig nivå innenfor digitalisering. Det vil være ulike årsaker til at noen kommuner henger etter på ett eller flere områder. Hva slags støtte kommunene trenger kan variere. Dermed er det ikke gitt at utvikling av statlige digitale fellesløsninger for kommunal tjenesteutvikling er løsningen i alle tilfeller. Regjeringen og KS vil videreutvikle samarbeidet

om digitalisering på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer for å bedre kunne ivareta de ulike behovene i kommunene.

12. Stortinget ber regjeringen redusere antall rapporteringskrav kommunal sektor må forholde seg til, og etablere et prinsipp om at for hver nye rapportering skal to eksisterende fjernes.

Vurderinger av omfanget av rapporteringskrav er en del av regjeringens arbeid med å redusere det statlige styringstrykket på kommunesektoren. Det vises til vurdering av forslag til vedtak nr. 4, der det framgår at regjeringen øker beløpsgrensen for når kommuner og fylkeskommuner som hovedregel ikke skal rapportere på øremerkede tilskudd, betydelig. Dette viser at regjeringen mener alvor med å redusere rapporteringskrav for kommunesektoren.

Det følger av retningslinjene for statlig styring av kommunesektoren at staten ikke skal pålegge kommunesektoren rapporteringskrav som ikke blir brukt som styringsinformasjon. Rapporteringen skal gi styringsinformasjon som kan danne grunnlag for politikkutformingen eller er nødvendig for kontrollformål. Utgangspunktet skal være at innrapporterte data skal ha nytte både for staten og for kommunesektoren, og at rapporteringskravene blir utformet i et samarbeid mellom de to partene. Staten må være bevisst sitt ansvar og ikke pålegge kommunesektoren unødige rapporteringsbyrder

13. Stortinget ber regjeringen forenkle byggtekniske krav, reguleringsbestemmelser og planprosesser i plan- og bygningsloven og komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag.

Regjeringen har satt i gang en rekke forenklingstiltak for å få fart på boligbyggingen, slik at vi kan nå målet om 130 000 nye boliger innen 2030:

- *Tiltak for raskere planprosesser:* Det er stort potensial for forenklinger og redusert tidsbruk knyttet til planprosessene. Departementet ser nå på frister for å øke framdriften i reguleringsplansaker, blant annet rett til og frist for sonderingsmøte og frist for gjennomføring av oppstartsmøte. I dag kan det være flere reguleringsplaner for samme areal. Det kompliserer og forsinker prosesser. Jeg vil gjøre det enklere å oppheve planer, og sikre at det bare kan gjelde én plan på ett nivå for ett areal. KDD har sendt brev til kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere og andre statlig organer med en tydelig oppfordring om en felles innsats for økt boligbygging. Departementet vil også se på en rekke tiltak for å forbedre dagens innsigelsespraksis.
- *Tiltak for raskere byggesaksprosesser:* Regjeringen har satt i gang en rekke tiltak for å gjøre byggesaksprosessene raskere, blant annet ved å utvikle flere digitale løsninger. For å sette mer fart og kraft i arbeidet, har Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) fått styrket sine budsjetter, både i statsbudsjettet for 2025 og i revidert nasjonalbudsjett for 2025. Regjeringen foreslår å styrke DiBKs rammer ytterligere i 2026. DiBK er nå i gang med å automatisere prosesser som ferdigattest og igangsettelsestillatelse. Departementet har også nylig hatt på høring lov- og

forskriftsendringer som skal bidra til færre byggesøknader med mangler og mer forutsigbar tidsfristberegning.

- *Tiltak knyttet til tekniske krav:* Regjeringen vil forenkle byggteknisk forskrift og tilrettelegge den for digital bruk og automatisk regelsjekk.

Framover vil jeg vurdere nye forenklingstiltak fortløpende. Jeg vil fortsette å holde tett dialog med byggenæringen og kommunesektoren, for å sikre treffsikre forenklingstiltak som bidrar til at vi får fart på boligbyggingen.

Med hilsen

Bjørnar Selnes Skjæran